

Василь Нор

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
професор кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка
(Львів, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5597-9768>
vasyl.nor@lnu.edu.ua

Марта Шевчук

кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри кримінального процесу і криміналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка,
керуюча партнерка адвокатського об'єднання
“Марта Шевчук та партнери”
(Львів, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9518-5682>
marta.shevchuk@lnu.edu.ua

УДК [343.1:347.991](477)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОЧАТКУ І ЗАКІНЧЕННЯ ВІДКРИТТЯ МАТЕРІАЛІВ ІНШІЙ СТОРОНИ

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена аналізу норм Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), які регламентують порядок відкриття матеріалів іншій стороні. Як свідчить аналіз норм КПК України, практики Верховного Суду та фахової літератури, деякі питання відкриття матеріалів іншій стороні викликають труднощі у їх тлумаченні та вирішенні, що призводить до неоднакового застосування суб'єктами, які здійснюють кримінальне провадження, норм ст. 290 кодексу; обмеження дії засад кримінального провадження; порушення прав учасників кримінального провадження та неможливості використання судом відомостей, які містяться в матеріалах сторін, як доказів. Встановлено, що проблеми правозастосування зумовлені неправильним тлумаченням норм ст. 290 КПК України, динамічною зміною правових позицій Верховного Суду, недосконалістю юридичної техніки та законодавчими прогалинами в механізмі процесуального регулювання, виявлення яких дає змогу узгодити вітчизняне законодавство з міжнародними стандартами. У статті досліджуються проблемні та дискусійні питання, які виникають на практиці щодо повідомлення стороною обвинувачення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів у порядку ст. 290 КПК України, визначення моменту закінчення ознайомлення з матеріалами в цьому порядку, проведення стороною обвинувачення слідчих (розшукових) дій після відкриття матеріалів досудового розслідування до направлення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до суду. Звернуто увагу на недоліки нормативної регламентації та наведені аргументи на необхідності внесення змін до КПК України, які б чітко передбачали момент закінчення ознайомлення з матеріалами в порядку ст. 290 КПК України. Наголошено, що надання

Василь Нор, Марта Шевчук

доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України спрямоване виключно на підготовку сторін до розгляду кримінальної справи в суді.

Ключові слова: відкриття матеріалів досудового розслідування; ознайомлення з матеріалами; сторона обвинувачення; сторона захисту; Верховний Суд.

Відкриття матеріалів сторонами кримінального провадження є гарантією, яка забезпечує реалізацію права на захист, права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності, засад змагальності та рівноправності сторін, презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини, справедливості судового розгляду. Адже сторона захисту, потерпілий, реалізуючи право на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, в порядку, передбаченому ст. 290 Кримінального процесуального кодексу України¹, отримує можливість виявити, якими аргументами оперуватиме сторона обвинувачення в суді, оцінити законність прийнятого стороною обвинувачення рішення про достатність доказів для звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, виявити прогалини у доказовій базі, оцінити докази під кутом зору належності, допустимості та достовірності і на цій основі сформулювати свою процесуальну позицію. Саме тому законодавець, розуміючи важливість інституту відкриття матеріалів іншій стороні, передбачив у ч. 12 ст. 290 КПК України процесуальну санкцію, згідно з якою, якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до положень цієї статті, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази². Тож зосередимо увагу на порядку відкриття матеріалів іншій стороні в контексті зазначених вище принципів.

З'ясуємо насамперед проблемні питання, пов'язані з належним повідомленням стороною обвинувачення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів в порядку ст. 290 КПК України. Враховуючи те, що згідно з ч. 5 ст. 290 КПК України строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не зараховується в загальні строки досудового розслідування, важливим для вирішення є питання, з якого моменту відлік строків ознайомлення з матеріалами досудового розслідування розпочинається і коли закінчується.

Це питання тривалий час було доволі дискусійним у кримінальній процесуальній доктрині. Поширеною серед науковців була позиція, згідно з якою строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, має обраховуватися з моменту надання стороною обвинувачення

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>> (дата звернення 27.09.2025).

² М Шевчук, 'Обсяг матеріалів досудового розслідування, які повинна відкривати сторона обвинувачення на завершальному його етапі: аналіз практики ККС ВС та ЄСПЛ' [2025] 36(75)2 Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Юридичні науки 107–116.

фактичного доступу до матеріалів досудового розслідування, а не з моменту повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування³.

З такою позицією науковців погодитися важко, адже, як обґрунтовано зазначив Верховний Суд у своєму рішенні від 24 жовтня 2022 р. (справа № 216/4805/20), проміжок у часі між повідомленням про завершення досудового розслідування та наданням фактичного доступу до матеріалів досудового розслідування не може свідчити про те, що строк досудового розслідування має рахуватися аж до моменту реального забезпечення доступу до матеріалів розслідування, оскільки можуть існувати ситуації, коли уповноважені суб'єкти об'єктивно не можуть негайно надати фактичний доступ до вказаних матеріалів⁴.

Варто наголосити, що проблема полягає не стільки в тому, що сторона обвинувачення не зможе негайно після повідомлення про завершення досудового розслідування надати фактичний доступ до матеріалів досудового розслідування стороні захисту, а й у тому, що сторона захисту, будучи повідомленою про завершення досудового розслідування та знаючи, що з моменту повідомлення про завершення досудового розслідування до моменту надання фактичного доступу до матеріалів досудового розслідування перебіг строків досудового розслідування триває, може допускати зловживання правом – зволікання з ознайомленням з матеріалами досудового розслідування з тактичних міркувань. Наприклад, з часу повідомлення про можливість ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторона захисту може декілька разів переносити дату ознайомлення з матеріалами досудового розслідування.

Саме тому законодавець цілком закономірно вніс зміни до ч. 5 ст. 219 КПК України, згідно з якими строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження, а також строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не включається у строки, передбачені цією статтею, крім дня повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

³ М Пашковський, І Гловюк, 'Строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження та строк досудового розслідування: проблеми кореляції', *Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 1 березня 2019 р.* (Вид-во НАДПСУ 2019) 33–38; О Торбас, 'Проблематика встановлення моменту ознайомлення з матеріалами досудового розслідування відповідно до ст. 290 КПК України' [2021] 15 Правові новели 88.

⁴ Постанова Верховного Суду від 24.10.2022 у справі № 216/4805/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/107050550>> (дата звернення 27.09.2025).

Враховуючи наведене, не включається у строк досудового розслідування строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України. Він обраховується з наступного дня після направлення або безпосереднього вручення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

Однією із проблем, яка сьогодні виникла на практиці, є питання про належне повідомлення стороною обвинувачення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів у порядку ст. 290 КПК України. У його вирішенні насамперед важливим є дотримання прокурором належної форми повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів. Помилка прокурора у цьому питанні може мати наслідком закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України. Враховуючи те, що згідно з правилом ч. 5 ст. 219 КПК України етап відкриття матеріалів розпочинається на наступний день після повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, прокурор повинен надати суду підтвердження факту належного повідомлення стороною обвинувачення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів у порядку ст. 290 КПК України. У випадку відсутності доказів на підтвердження направлення або безпосереднього вручення стороні захисту повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів, ознайомлення сторони захисту із матеріалами досудового розслідування слід вважати таким, що відбулося поза межами строку досудового розслідування.

Під цим кутом зору варто розглянути практику Верховного Суду щодо повідомлення стороною обвинувачення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів. Згідно з постановою Верховного Суду від 22.02.2022 (справа № 543/1309/19) суд касаційної інстанції погодився з рішеннями судів попередніх інстанцій і визнав обґрунтованим закриття судом першої інстанції кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України, оскільки стороною обвинувачення не дотримано вимог законодавства щодо направлення повідомлення стороні захисту про завершення досудового розслідування саме в той день, коли відомості про зазначену процесуальну дію внесено до Єдиного реєстру

досудових розслідувань⁵. У рішенні від 14.07.2022 (справа № 183/6198/20) Верховний Суд зазначив, що витяг із журналу реєстрації вихідних документів органу прокуратури з інформацією щодо реєстрації повідомлення про завершення досудового розслідування на ім'я учасників кримінального провадження з боку сторони захисту також не свідчить про направлення листа з таким повідомленням будь-яким видом кореспонденції⁶. Оскільки найбільш надійним способом направлення повідомлення про завершення досудового розслідування є використання рекомендованого поштового відправлення⁷.

Згідно з постановою Верховного Суду від 15.02.2023 (справа № 354/1129/20) сторона обвинувачення стверджувала, що слідчий повідомив сторону захисту по телефону про завершення досудового розслідування, однак апеляційний суд не допитав слідчого з цього питання. Верховний Суд зазначив, що доводи прокурора про те, що суд мав допитати слідчого з метою встановлення в такий спосіб дати повідомлення сторони захисту про відкриття матеріалів провадження для ознайомлення з ними в порядку ст. 290 КПК України, є безпідставними, оскільки допит слідчого не є належним процесуальним джерелом доказів для встановлення судом дня завершення досудового розслідування⁸. У постанові від 27.11.2023 (справа № 464/472/22) Верховний Суд зазначив, що у оформленій слідчим телефонограмі від 06.10.2022 про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування відсутні відомості про номери телефонів, за якими слідчий повідомляв підозрюваного та захисника, а наявний у матеріалах провадження рапорт слідчого про неприбуття сторони захисту для ознайомлення з матеріалами кримінального провадження 07.10.2022 не містить дати його складання. Факт належного повідомлення сторони захисту про закінчення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування не підтверджується й даними представлених прокурором фотоілюстрацій повідомлень з мобільних месенджерів “WhatsApp” та “Telegram” з телефону слідчого. У цьому випадку суд дійшов висновку, що згідно з наявними фотоілюстраціями повідомлень з мобільного месенджера “Telegram” з телефону слідчого з особою з нік-неймом “Георгій”, жодним чином неможливо ідентифікувати цю особу, а тому й стверджувати про те, що цією особою є саме підозрюваний, і що дзвінок 07.10.2022 о 09:42 тривалістю 1 хвилина за допомогою месенджера “Telegram” особі з нік-неймом “Георгій” був саме підозрюваному, неможливо. Крім цього, зі змісту фотоілюстрації

⁵ Постанова Верховного Суду від 22.02.2022 у справі № 543/1309/19 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/103906811>> (дата звернення 27.09.2025).

⁶ Постанова Верховного Суду від 14.07.2022 у справі № 183/6198/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/105402409>> (дата звернення 27.09.2025).

⁷ Постанова Верховного Суду від 28.09.2021 у справі № 758/12538/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/100063288>> (дата звернення 27.09.2025).

⁸ Постанова Верховного Суду від 15.02.2023 у справі № 354/1129/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109075158>> (дата звернення 27.09.2025).

щодо обміну повідомленнями між слідчим і захисником неможливо достеменно встановити дату надсилання і отримання таких повідомлень⁹.

У постанові від 21.02.2023 (справа № 760/2257/22) Верховний Суд відзначив, що в матеріалах провадження не було підтвердження направлення та отримання підозрюваним і захисником повідомлень про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення або ознайомлення з їх змістом іншим шляхом, як це передбачено ст. 136 КПК України. У суді першої інстанції прокурор заявив, що за інформацією, наданою йому слідчим, ці особи були повідомлені слідчим телефонограмою. Суди першої та апеляційної інстанцій дійшли висновку про неналежне сповіщення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, оскільки відсутні відомості про особу, яка телефонувала адвокату, фіксації змісту розмови з адвокатом, скриншот вихідного дзвінка з невідомого номера на номер адвоката, а зафіксоване з'єднання протягом 43 секунд жодним чином не свідчить про повідомлення захисника слідчим або прокурором про завершення досудового розслідування у кримінальному провадженні. Обов'язковим є безпосереднє повідомлення як обвинуваченого, так і його захисника. Визнається неприйнятним здійснення повідомлень обвинуваченого шляхом телефонограми через його захисника¹⁰. Аналогічну позицію висловив Верховний Суд у своєму рішенні від 21.02.2024 (справа № 359/7681/20):

Повідомлення про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження для ознайомлення у порядку ст. 290 КПК України є процесуальною дією, яка має прямий індивідуальний характер, тобто стосується конкретного учасника кримінального провадження, і не може делегуватися захиснику. Надання доступу до матеріалів кримінального провадження має здійснюватися всім без винятку учасникам кримінального провадження зі сторони захисту, тобто окремо підозрюваному, окремо законному представнику, окремо захиснику¹¹.

Водночас у рішенні від 10.11.2022 (справа № 203/2076/21) Верховний Суд зазначив, що у випадку, коли інтереси підозрюваного представляє кілька захисників, яких у різний час було повідомлено про завершення розслідування та надання доступу до матеріалів, це не вважається неналежним виконанням положень ч. 1 ст. 290 КПК України¹².

⁹ Постанова Верховного Суду від 27.11.2023 у справі № 464/472/22 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/115308709>> (дата звернення 27.09.2025).

¹⁰ Постанова Верховного Суду від 21.02.2023 у справі № 760/2257/22 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109176660>> (дата звернення 27.09.2025).

¹¹ Постанова Верховного Суду від 21.02.2024 у справі № 359/7681/20 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/117277334>> (дата звернення 27.09.2025).

¹² Постанова Верховного Суду від 10.11.2022 у справі № 203/2076/21 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251801>> (дата звернення 27.09.2025).

Не менш важливим є й питання визначення моменту закінчення ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, оскільки і на практиці, і в кримінальній процесуальній доктрині щодо нього немає однакового підходу. Нагадаємо, що у квітні 2022 р. Верховна Рада України внесла зміни до КПК України й виклала ч. 5 ст. 219 КПК України в такій редакції

Строк із дня винесення постанови про зупинення кримінального провадження до винесення постанови про відновлення кримінального провадження, а також строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому статтею 290 цього Кодексу, не включається у строки, передбачені цією статтею, крім дня прийняття відповідної постанови та дня повідомлення підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування¹³.

У зв'язку з цим на практиці постало питання: коли ж закінчується строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України? Адже помилкове тлумачення норми ч. 5 ст. 219 КПК України призводить на практиці до закриття кримінальних проваджень на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (далі – ОП ККС ВС) у своєму рішенні від 11.09.2023 (справа № 711/8244/18) зазначила, що відповідно до ч. 5 ст. 219 КПК України строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не включається у строки досудового розслідування. Крім того, норми ч. 5 ст. 219 КПК України містять посилання на суб'єкт і предмет такого ознайомлення, яким є матеріали досудового розслідування, сформовані виключно стороною обвинувачення, яка й відповідає за дотримання строків, установлених КПК України. Отже, ОП ККС ВС вважає, що строк ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами, відкритими стороною захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не впливає на перебіг строку досудового розслідування й не зупиняє його¹⁴.

Беручи до уваги наведену вище позицію ОП ККС ВС і застосовуючи буквально тлумачення положення ч. 5 ст. 219 КПК України, робимо висновок, що в строк досудового розслідування не зараховується лише строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування стороною захисту. Тому етап

¹³ Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України від 14 квітня 2022 р. № 2201-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#n29>> (дата звернення 27.09.2025).

¹⁴ Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 11.09.2023 у справі № 711/8244/18 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/113536395>> (дата звернення 27.09.2025).

відкриття матеріалів закінчується письмовим підтвердженням стороною захисту факту надання їй доступу стороною обвинувачення до матеріалів досудового розслідування із зазначенням найменування таких матеріалів.

Не погоджуючись із наведеною вище позицією ОП ККС ВС, колегія суддів Першої судової палати ККС ВС ухвалою від 14.05.2024 передала справу № 761/35056/19 на розгляд Об'єднаної палати згідно з вимогами ч. 2 ст. 434¹ КПК України, оскільки вважала за необхідне відступити від висновку щодо застосування положень ч. 5 ст. 219 КПК України, викладеного в згаданій постанові Об'єднаної палати. Колегія суддів вважала, що частини 5 і 10 ст. 219 КПК України у сукупності з положеннями ч. 2 ст. 22 і ч. 1 ст. 26 КПК України дають підстави для висновку, що строк ознайомлення з відкритими в порядку ст. 290 КПК України матеріалами як стороною обвинувачення, так і стороною захисту має виключатися зі строку досудового розслідування відповідно до ч. 5 ст. 219 КПК України¹⁵.

За результатами розгляду цього питання ОП ККС ВС у своєму рішенні від 17.02.2025 (справа № 761/35056/19) зазначила:

Одним із завдань ст. 290 КПК України є ознайомлення сторони захисту з доказами, зібраними органом досудового розслідування, задля обстоювання позиції захисту. Матеріали досудового розслідування становлять основу кримінального змагального процесу, яку формує виключно сторона обвинувачення. Матеріали, які мають відношення до кримінального провадження і які перебувають у володінні сторони захисту, не є матеріалами досудового розслідування. Кримінальний процесуальний закон передбачає негативні процесуальні наслідки в тому разі, якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів, відповідно до положень ст. 290 КПК України (ч. 12 цієї статті). Кримінальний процесуальний закон регулює порядок дотримання строків досудового розслідування саме для сторони обвинувачення, у розпорядженні якої перебувають матеріали досудового розслідування. При цьому в ч. 5 ст. 219 КПК України чітко і недвозначно визначено, що саме строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому ст. 290 цього Кодексу, не включається у строки досудового розслідування. Отже, період ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами, відкритими стороною захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не впливає на перебіг строку досудового розслідування, передбаченого ст. 219 КПК України <...> Проте таких підстав до відступу від висновку в постанові Об'єднаної палати від 11.09.2023 натепер не існує. Отже, Об'єднана палата не вбачає підстав для відступу від висновку щодо застосування положень ч. 5 ст. 219 КПК України, викладеного в постанові від 11.09.2023, а саме: 'Період ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами, відкритими стороною захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не впливає на перебіг строку досудового розслідування, передбаченого ст. 219 КПК України, і не зупиняє його'¹⁶.

Проте такий підхід щодо визначення моменту закінчення ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, не знімає

¹⁵ Ухвала Верховного Суду від 14.05.2024 у справі № 761/35056/19 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/119134600>> (дата звернення 27.09.2025).

¹⁶ Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 17.02.2025 у справі № 761/35056/19 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/125364517>> (дата звернення 27.09.2025).

проблемних питань. Він може унеможливити виконання стороною захисту покладеного на неї законом обов'язку в межах стадії досудового розслідування щодо надання доступу до відомостей, які вона планує використати як докази в суді, та призвести до того, що сторона захисту не зможе оперувати ними на стадії судового розгляду на підставі ч. 12 ст. 290 КПК України. Одна ситуація, коли сторона захисту не має у своєму розпорядженні відомостей, які планувала б використати як докази у суді, або про них не запитує прокурор. У наведених випадках проблем з тим, що етап відкриття матеріалів закінчується письмовим підтвердженням стороною захисту факту надання їй доступу стороною обвинувачення до матеріалів досудового розслідування не виникає. Але інша ситуація виникає, коли сторона захисту ознайомилася з матеріалами досудового розслідування, строк досудового розслідування добігає кінця, сторона захисту має у своєму розпорядженні матеріали, які планує використати у стадії судового провадження і бажає їх відкрити прокурору, проте останній умисно перешкоджає стороні захисту у реалізації нею цього обов'язку (постійно переносить дату ознайомлення з матеріалами сторони захисту, направляє обвинувальний акт до суду до моменту ознайомлення з матеріалами сторони захисту, надає стороні захисту запит у день надсилання обвинувального акта до суду тощо). КПК України не передбачає для таких випадків жодних гарантій для сторони захисту, які б протидіяли подібним зловживанням зі сторони прокурора. Тому для того, щоб строки ознайомлення з матеріалами сторони захисту прокурором не включалися у строки досудового розслідування, необхідно внести зміни до норми ч. 5 ст. 219 КПК України, замінивши слова “матеріалами досудового розслідування” словом “матеріалами”.

На практиці також виникають проблеми з визначенням моменту закінчення ознайомлення стороною захисту з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України.

Так, згідно з рішенням Верховного Суду від 15.09.2021 (справа № 711/3111/19) слідчий ознайомив сторону захисту із частиною матеріалів досудового розслідування, про що було складено відповідний протокол. Проте сторона захисту не планувала ознайомлюватися з іншою частиною матеріалів і вважала, що ознайомлення на цьому закінчилося, а строки досудового розслідування із цього моменту знову почали обраховуватися, власне, через що й сталося пропущення строків досудового розслідування. Своє рішення у цій справі Верховний Суд мотивував тим, що

сторона захисту підтвердила факт ознайомлення з матеріалами кримінального провадження, про що свідчить протокол про надання доступу до матеріалів досудового розслідування, підписаний підозрюваним і трьома його захисниками без будь-яких зауважень і застережень (аркуш провадження 72, том 3), що своєю чергою спросто-

вує позицію прокурора про те, що сторона захисту станом на тепер не ознайомилася з матеріалами провадження¹⁷.

Як слідує з наведеної постанови Верховного Суду, строк досудового розслідування відновлюється наступного ж дня після того, як сторона захисту ознайомилася з будь-якою частиною матеріалів провадження та не зазначила прямо, що бажає продовжити ознайомлення з іншими матеріалами.

Також доцільно навести позицію Верховного Суду, яка відображена у його рішенні від 16.09.2021 року (справа № 522/1714/16-к), згідно з якою

ознайомлення з матеріалами для кожної сторони не є обов'язковим. Будь-яка сторона кримінального провадження може відмовитись від ознайомлення з наданими матеріалами, проте така відмова має бути письмово підтверджена, щоб у судовому засіданні суд мав можливість переконатися, що відповідною стороною були виконані вимоги частин 1, 2, 3 і 6 ст. 290 КПК України, а сторона, якій надавалися ці докази, добровільно відмовилась від ознайомлення з ними з власної волі. Письмове підтвердження про відмову протилежної сторони від ознайомлення з наданими матеріалами є законною підставою для суду допустити відомості, що містяться в них, як докази. Якщо сторона кримінального провадження не надасть суду письмового підтвердження доступу до цих матеріалів іншій стороні, суд, відповідно до ч. 12 ст. 290 КПК України, не може допустити відомості, що містяться в цих матеріалах, як докази у кримінальному провадженні. У разі, якщо одна зі сторін письмово не відмовляється від ознайомлення з матеріалами, до яких їй надано доступ, і своєю поведінкою зволікає з їх ознайомленням, протилежна сторона відповідно до положень ч. 10 ст. 290 КПК України має право звернутися з клопотанням до слідчого судді про встановлення цій стороні строку для ознайомлення з наданими матеріалами, після спливу якого відповідна сторона вважається такою, що реалізувала своє право на доступ до наданих матеріалів. Лише при дотриманні цих умов суд може визнати, що сторонами було виконано вимоги частин 1, 2, 3 та 6 ст. 290 КПК України і допустити відомості, що містяться в цих матеріалах, як докази у кримінальному провадженні¹⁸.

Згідно з рішенням Верховного Суду від 23.02.2023 (справа № 752/24146/21) підтвердженням завершення ознайомлення сторонами з матеріалами досудового розслідування і виконання вимог ст. 290 КПК України є письмовий документ про таке ознайомлення або сплив строку для ознайомлення, визначеного ухвалою слідчого судді¹⁹.

У своєму рішенні від 15.05.2024 (справа № 756/5423/23) Верховний Суд зазначив таке: закон не визначає певної форми процесуального документа, яким би підтверджувався факт надання доступу та ознайомлення з матеріалами провадження, а лише встановлює, що цей факт повинен бути письмово підтверджений самим учасником кримінального провадження, якому надано доступ. Ознайомлення з матеріалами розслідування є не обов'яз-

¹⁷ Постанова Верховного Суду від 15.09.2021 у справі №711/3111/19 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/99687323>> (дата звернення 27.09.2025).

¹⁸ Постанова Верховного Суду від 16.09.2021 у справі № 522/1714/16-к <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/100396114>> (дата звернення 27.09.2025).

¹⁹ Постанова Верховного Суду від 23.02.2023 у справі № 752/24146/21 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/109364510>> (дата звернення 27.09.2025).

ком, а правом, яке захист використовує на власний розсуд. Сторона захисту через скриньку окружної прокуратури, про що міститься відмітка, подала прокурору “Повідомлення в порядку статті 290 КПК”, яке складається із 34 аркушів, з них 18 аркушів – зміст документа з переліком матеріалів та 16 аркушів – перелік додатків. У повідомленні сторона захисту надала перелік і копії матеріалів, які мала намір використовувати як докази. Також на 18-му аркуші повідомлення перед підписами захисників і підозрюваного сторона захисту зазначила, що за правилом ч. 9 ст. 290 КПК України підтверджує прокурору, що ознайомилася з матеріалами досудового розслідування в повному обсязі, а саме ознайомилася із частиною матеріалів, про що складено відповідні протоколи, а з іншою частиною не має бажання знайомитися. З урахуванням цього сторона захисту просила прокурора закінчити досудове розслідування, вручити підозрюваному обвинувальний акт і реєстр матеріалів досудового розслідування у разі відсутності підстав для закриття кримінального провадження. Повідомлення підписали підозрюваний та два його захисники. Беручи до уваги зазначене, суд дійшов висновку, що сторона захисту реалізувала своє право на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування та 06.04.2023 підтвердила цей факт прокурору, наголосивши, що “Повідомлення в порядку статті 290 КПК” подано в установленому порядку на ім’я процесуального керівника у кримінальному провадженні, викладено загальним шрифтом і державною мовою в тексті на 18-му аркуші (останній аркуш змісту) перед підписами захисників і підозрюваного, воно не було додатком до наданих документів. Апеляційний суд погодився з висновком суду першої інстанції, що повідомлення сторони захисту відповідає вимогам ч. 9 ст. 290 КПК України як за формою, так і за змістом, а його назва “Повідомлення в порядку статті 290 КПК” жодним чином не дає підстав для висновку щодо будь-яких процесуальних маніпуляцій з боку сторони захисту. До того ж будь-яка сторона кримінального провадження може відмовитися від ознайомлення з наданими матеріалами, проте така відмова має бути письмово підтверджена, щоб у судовому засіданні суд мав можливість переконатися, що відповідна сторона виконала приписи частин 1–3 та 6 ст. 290 КПК України щодо надання доступу до матеріалів, а сторона, якій було надано ці докази, добровільно відмовилася від ознайомлення з ними з власної волі. Письмове підтвердження про відмову протилежної сторони від ознайомлення зі згаданими матеріалами є законною підставою для суду допустити відомості, що містяться в них, як докази²⁰.

Враховуючи позиції Верховного Суду, відображені у наведених вище його рішеннях, підтверджують відкриття матеріалів іншій стороні, в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, такі документи: документ, який підтверджує факт ознайомлення (протокол, розписка тощо); документ про

²⁰ Постанова Верховного Суду від 15.05.2024 у справі № 756/5423/23 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168495>> (дата звернення 27.09.2025).

відмову від ознайомлення; ухвала слідчого судді про встановлення строків на ознайомлення.

Слід звернути увагу на те, що законодавець надав не лише стороні обвинувачення, а й стороні захисту можливість ініціювати перед слідчим суддею питання про скорочення строків на ознайомлення з матеріалами сторони захисту у випадку зволікання з цим стороною обвинувачення (ч. 10 ст. 290 КПК України). Проте слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання сторони захисту про скорочення строків на ознайомлення у випадку, якщо обвинувальний акт на момент розгляду цього клопотання буде направлений стороною обвинувачення до суду.

Враховуючи наведене, вважаємо, що етап відкриття матеріалів повинен закінчуватися письмовим підтвердженням прокурора факту надання йому доступу до матеріалів сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться у них як докази в суді, та про надання доступу до матеріалів сторони захисту подано запит прокурором. Тобто етап відкриття матеріалів повинен включати в себе не лише строки ознайомлення стороною захисту з матеріалами досудового розслідування, а й строки ознайомлення стороною обвинувачення з матеріалами сторони захисту. У зв'язку з цим необхідно внести відповідні зміни до ст. 290 КПК України, в якій чітко передбачити момент закінчення відкриття матеріалів²¹.

Варто підтримати позицію щодо необхідності розробки і затвердження типової форми протоколу відкриття матеріалів досудового розслідування стороною обвинувачення стороні захисту, в якому передбачити окремий пункт про те, що ознайомлення з матеріалами було завершене / не завершене з обов'язковим підписом підозрюваного й захисника²². Такий процесуальний документ значно спростив би роботу стороні обвинувачення, з одного боку, а з іншого – допоміг би уникнути негативних наслідків, які мають місце у правозастосовній практиці.

Ще одним важливим питанням, яке постало на практиці, є питання про те, чи має право сторона обвинувачення проводити слідчі (розшукові) дії після повідомлення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України?

Враховуючи те, що строки ознайомлення з матеріалами в порядку ст. 290 КПК України не включаються у строки досудового розслідування (ч. 5 ст. 219 КПК України), проведення будь-яких слідчих (розшукових) дій як за ініціативою сторони обвинувачення, так і за ініціативою сторони захисту,

²¹ М Шевчук, 'Проблеми визначення моменту закінчення ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України', *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 30 травня 2025 р.)* (Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова 2025) 171–173.

²² Торбас (н 3) 90.

потерпілого після повідомлення підозрюваного, його захисника, законного представника та захисника особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування до закінчення етапу відкриття матеріалів досудового розслідування не допускається.

Проведення стороною обвинувачення з власної ініціативи чи з ініціативи сторони захисту, потерпілого слідчих (розшукових) дій після повідомлення сторони захисту про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування до закінчення етапу відкриття матеріалів досудового розслідування має зумовити відповідні процесуальні наслідки у вигляді визнання доказів, які отримані в результаті їх проведення, недопустимими.

На практиці непоодинокими є випадки, коли сторона обвинувачення вносить постанову про відмову в задоволенні клопотання сторони захисту, потерпілого про проведення слідчих (розшукових) дій, покликаючись при цьому на норму ч. 5 ст. 219 КПК України, у випадку, якщо сторона захисту подає його після повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування до закінчення етапу відкриття матеріалів досудового розслідування.

Слід зауважити, що згідно з КПК України 1960 р.²³ учасники процесу в ході ознайомлення з матеріалами справи на завершальному етапі досудового розслідування могли заявляти клопотання про доповнення слідства (ч. 3 ст. 217 КПК України), про доповнення слідства, зміну кваліфікації і закриття справи (ст. 221 КПК України). За результатами розгляду цих клопотань могли бути проведені додаткові слідчі дії, після проведення яких слідчий був зобов'язаний ознайомити учасників процесу з усіма додатково зібраними матеріалами (ст. 222 КПК України). На відміну від КПК України 1960 р., чинне кримінальне процесуальне законодавство не передбачає можливості після відкриття матеріалів досудового розслідування заявляти клопотання про доповнення слідства, проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, спрямованих на збирання доказів, не регулює процедуру розгляду і вирішення цих клопотань і порядок ознайомлення з їх результатами учасниками кримінального провадження.

Незважаючи на відсутність відповідного регулювання, колегія суддів Третньої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у постанові від 17.02.2021 (справа № 344/6630/17)²⁴ сформулировала позицію, згідно з якою після прийняття рішення про відкриття сторонами (в порядку ст. 290 КПК України) матеріалів кримінального провадження,

²³ Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 28.12.1960 № 1001-05 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text>> (дата звернення 27.09.2025).

²⁴ Постанова Верховного Суду від 17.02.2021 у справі № 344/6630/17 <<https://reyestr.court.gov.ua/Review/95067240>> (дата звернення 27.09.2025).

сторона обвинувачення може відновити досудове розслідування, здійснювати процесуальні та слідчі (розшукові) дії, у тому числі слідчий експеримент, огляд місця події, повідомлення про зміну підозри. Слід зазначити, що в науковому середовищі також існує чимало прихильників можливості проведення слідчих (розшукових) дій, спрямованих на збирання доказів, після завершення досудового розслідування до направлення обвинувального акта до суду²⁵.

З наведеною позицією Верховного Суду, як видається, погодитися важко. Вона викликає низку теоретичних і практичних питань. Насамперед слід зазначити, що виявляти неповноту й однобічність досудового розслідування і на цій основі проводити слідчі (розшукові) дії та інші процесуальні дії, спрямовані на збирання доказів, прокурор повинен до моменту, коли він дійде висновку про те, що зібрані під час досудового розслідування докази є достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 1 ст. 290 КПК України). Адже законодавець у ч. 1 ст. 290 КПК України визначив, що фактичною підставою відкриття матеріалів досудового розслідування є висновок прокурора про те, що доказів, зібраних під час досудового розслідування, є достатньо для складання документа, яким закінчується досудове розслідування.

Окрім того, варто врахувати, що згідно з положенням ч. 5 ст. 219 КПК України строк ознайомлення з матеріалами досудового розслідування не входить у строк досудового розслідування.

Позиція Верховного Суду видається дискусійною також з огляду на прокурорську та судову практики, які свідчать про наявність зловживань з боку сторони обвинувачення. Так, незважаючи на те, що, на перший погляд, така позиція покликана сприяти стороні захисту, вона сприяє виключно стороні обвинувачення. Коли стороні обвинувачення потрібно, вона з власної ініціативи проводить слідчі (розшукові) дії після повідомлення про завершення досудового розслідування. Якщо ж стороні обвинувачення це не вигідно або строки досудового розслідування закінчуються, вона (якщо сторона захисту виявить неповноту й однобічність після ознайомлення з матеріалами в порядку ст. 290 КПК України) проігнорує це клопотання та не забезпечить стороні захисту права на отримання остаточного рішення за результатами розгляду клопотання про проведення слідчих (розшукових)

²⁵ Н Антонюк, 'Строки досудового розслідування: актуальна судова практика ВС' (01 лютого 2023) <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1377236> (дата звернення 27.09.2025); Ю Ваколюк, 'Відкриття матеріалів іншій стороні в кримінальному процесі України' (дис докт філософії, 2025) 68; А Іванець, '"Завершення" та "закінчення" досудового розслідування у кримінальному процесі: чи є різниця?' (15.08.2022) <<https://www.hsa.org.ua/blog/zavershennya-ta-zakinchennya-dosudovogo-rozsliduvannya-u-kryminalnomu-protsesi-chy-ye-riznytsya>> (дата звернення 27.09.2025); В Михайленко, 'Завершення і закінчення досудового розслідування: гра слів чи різні етапи досудового розслідування' (Юридична газета 14.04.2020) <<https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/zavershennya-i-zakinchennya-dosudovogo-rozsliduvannya-gra-sliv-chi-rizni-etapi-dosudovogo-rozsliduva.html>> (дата звернення 27.09.2025).

дій. Навіть у випадку, якщо стороні захисту в ході ознайомлення з матеріалами в порядку ст. 290 КПК України і вдається зареєструвати клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, то впродовж триденного строку, який надається стороні обвинувачення для розгляду цього клопотання, сторона обвинувачення вручає копію обвинувального акта підозрюваному та скеровує його до суду і на цій підставі відмовляє у задоволенні клопотання сторони захисту, покликаючись на те, що досудове розслідування вже закінчено і обвинувальний акт уже в суді. Якщо сторона захисту оскаржує постанову прокурора про відмову у задоволенні клопотання сторони захисту про проведення слідчої (розшукової) дії до слідчого судді на підставі п. 7 ч. 1 ст. 303 КПК України, слідчий суддя, як свідчить практика національних судів, також відмовляє у задоволенні скарги сторони захисту, аргументуючи відмову тим, що стадія досудового розслідування вже закінчилась. Хоча такий підхід слідчих суддів до вирішення цього питання й порушує право особи на оскарження, гарантоване ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод²⁶, та право особи на доступ до суду, гарантоване ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Також на практиці доволі поширеним є випадок, коли сторона захисту, ознайомившись з частиною матеріалів досудового розслідування, подає клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, а сторона обвинувачення, отримавши його, або відмовляє у його задоволенні на підставі ч. 5 ст. 219 КПК України, або звертається до слідчого судді з клопотанням у порядку ч. 10 ст. 290 КПК України про обмеження строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування. Слідчі судді у більшості випадків задовольняють подібні клопотання сторони обвинувачення та обмежують строк ознайомлення приблизно в межах тижня або декількох днів, не встановлюючи при цьому обставин, які б підтверджували, що в діях сторони захисту є ознаки затягування строків ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, та факт зволікання в ознайомленні з ними, тим самим сприяючи стороні обвинувачення. Отже, чинне кримінальне процесуальне законодавство надає доволі широкі можливості для процесуальних зловживань, водночас засобів боротьби з ними не передбачено.

Тож є підстави дійти висновку, що надання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України спрямоване виключно на підготовку сторін до розгляду кримінальної справи в суді, адже законодавець не закріпив у КПК України достатніх гарантій, які б забезпечили стороні захисту, потерпілому реальну можливість після отримання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України усунути неповноту та однобічність досудового розслідування шляхом ініціювання слідчих (розшукових) дій.

²⁶ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text> (дата звернення 27.09.2025).

Висновки. Впровадження інституту відкриття матеріалів іншій стороні зумовлено необхідністю узгодження кримінального процесуального законодавства України з міжнародними стандартами. Проте закріплена в КПК України процедура відкриття матеріалів іншій стороні породжує низку теоретичних та практичних питань.

Під час відкриття матеріалів досудового розслідування важливим є дотримання прокурором належної форми повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів. За відсутності доказів на підтвердження направлення або безпосереднього вручення стороні захисту повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до його матеріалів, ознайомлення сторони захисту із матеріалами досудового розслідування слід вважати таким, що відбулося поза межами строку досудового розслідування.

Щодо проблематики обрахунку строків відкриття матеріалів, то згідно з практикою Верховного Суду у строк досудового розслідування не включається лише строк відкриття матеріалів досудового розслідування, а не строк ознайомлення з матеріалами, зібраними стороною захисту чи іншими учасниками кримінального провадження. Проте такий підхід до визначення моменту закінчення ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, може унеможливити виконання стороною захисту покладеного на неї законом обов'язку в межах стадії досудового розслідування щодо надання доступу до відомостей, які вона планує використати як докази в суді, та призвести до того, що сторона захисту не зможе оперувати ними у стадії судового розгляду на підставі ч. 12 ст. 290 КПК України. Вважаємо, що етап відкриття матеріалів повинен включати в себе не лише строки ознайомлення стороною захисту з матеріалами досудового розслідування, а й строки ознайомлення стороною обвинувачення з матеріалами сторони захисту. З метою законодавчого врегулювання описаної вище проблеми пропонуємо внести зміни до ст. 290 КПК України й чітко передбачити момент закінчення ознайомлення з матеріалами в порядку ст. 290 КПК України. Також для того, щоб строки ознайомлення з матеріалами сторони захисту прокурором не включалися у строки досудового розслідування, вважаємо необхідним внести зміни до норми ч. 5 ст. 219 КПК України, замінивши слова “матеріалами досудового розслідування” словом “матеріалами”.

Не врегульованим на законодавчому рівні є й питання про можливість проведення слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, спрямованих на збирання доказів, після відкриття матеріалів іншій стороні. Фактичною підставою для відкриття матеріалів досудового розслідування є система достатніх доказів для прийняття рішення, яким закінчується кримінальне провадження. Тож виявляти неповноту й односторонність досудового розслідування і на цій основі проводити слідчі (розшукові) дії прокурор повинен до моменту, коли він дійде висновку про те, що зібрані під час

досудового розслідування докази є достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ч. 1 ст. 290 КПК України). Також слід наголосити й на тому, що законодавець не закріпив у КПК України достатніх гарантій, які б забезпечили стороні захисту, потерпілому реальну можливість після отримання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України усувати неповноту та односторонність досудового розслідування шляхом ініціювання слідчих (розшукових) дій. Враховуючи наведене вище, є підстави дійти висновку, що надання доступу до матеріалів досудового розслідування в порядку ст. 290 КПК України спрямоване виключно на підготовку сторін до розгляду кримінальної справи в суді.

REFERENCES

Bibliography

Journal articles

1. Torbas O, 'Problematyka vstanovlennia momentu oznaiomlennia z materialamy dosudovoho rozsliduvannia vidpovidno do st. 290 KPK Ukrainy' [2021] 15 Pravovi novely 88 (in Ukrainian).
2. Shevchuk M, 'Obsiah materialiv dosudovoho rozsliduvannia, yaki povynna vidkryvaty storona obvynuvachennia na zavershalnomu yoho etapi: analiz praktyky KKS VS ta YeSPL' [2025] 36(75)2 Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriia: Yurydychni nauky 107–116 (in Ukrainian).

Conference papers

3. Pashkovskyi M, Hloviuk I, 'Strok oznaiomlennia z materialamy dosudovoho rozsliduvannia storonamy kryminalnoho provadzhennia ta strok dosudovoho rozsliduvannia: problemy koreliatsii', *Aktualni problemy kryminalnoho prava, protsesu, kryminalistyky ta operatyvno-rozshukovoi diialnosti: tezy III Vseukraiskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Khmelnytskyi, 1 bereznia 2019 r.* (Vyd-vo NADPSU 2019) 33–38 (in Ukrainian).
4. Shevchuk M, 'Problemy vyznachennia momentu zakinchennia oznaiomlennia z materialamy v poriadku, peredbachenomu st. 290 KPK Ukrainy', *Teoretyko-prykladni problemy yurydychnoi nauky na suchasnomu etapi reformuvannia kryminalnoi yustytzii: zbirnyk tez Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Khmelnytskyi, 30 travnia 2025 roku)* (Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava imeni Leonida Yuzkova 2025) 171–173 (in Ukrainian).

Theses

5. Vakoliuk Yu, 'Vidkryttia materialiv inshii storoni v kryminalnomu protsesi Ukrainy' (dys dokt filosofii, 2025) (in Ukrainian).

Newspaper articles

6. Mykhaylenko V, 'Zavershennia i zakinchennia dosudovoho rozsliduvannia: hra sliv chy rizni etapy dosudovoho rozsliduvannia' (Iurydychna hazeta 14.04.2020) <<https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/zavershennia-i-zakinchennia-dosudovogo-rozsliduvannia-gra-sliv-chi-rizni-etapy-dosudovogo-rozsliduva.html>> (accessed 27.09.2025) (in Ukrainian).

Websites

7. Antoniuk N, 'Stroky dosudovoho rozsliduvannia: aktualna sudova praktyka VS' (01 liutoho 2023) <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1377236> (accessed 27.09.2025) (in Ukrainian).
8. Ivanets A, "Zavershennia" ta "zakinchennia" dosudovoho rozsliduvannia u kryminalnomu protsesi: chy ye riznytsia? (15.08.2022) <<https://www.hsa.org.ua/blog/zavershennya-ta-zakinchennya-dosudovogo-rozsliduvannya-u-kryminalnomu-protsesi-chy-ye-riznytsya>> (accessed 27.09.2025) (in Ukrainian).

Vasyl Nor
Marta Shevchuk

PROBLEMATIC ISSUES REGARDING THE COMMENCEMENT
AND COMPLETION OF DISCLOSURE OF MATERIALS
TO THE OPPOSING PARTY

ABSTRACT. This article analyzes the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine regulating the procedure for disclosing materials to the opposing party. As shown by the analysis of the CPC of Ukraine, the case law of the Supreme Court, and scholarly legal literature, certain aspects of disclosure raise challenges in interpretation and practical application. These difficulties result in the inconsistent application of Article 290 of the CPC of Ukraine by criminal justice actors, restriction of the fundamental principles of criminal procedure, violations of participants' rights, and the inability of courts to admit information contained in the parties' materials as evidence. It is established that these issues stem from misinterpretation of Article 290 of the CPC, the dynamic evolution of the Supreme Court's legal positions, deficiencies in legal drafting, and legislative gaps in the procedural regulation mechanism. Identifying these shortcomings provides an opportunity to align domestic legislation with international standards. The article examines problematic and controversial issues arising in practice, including the prosecution's notification to the defense regarding the completion of the pre-trial investigation and granting access to materials under Article 290 of the CPC of Ukraine; the determination of the point at which familiarization with the materials is deemed completed; and the prosecution's conduct of investigative (search) actions after the disclosure of pre-trial investigation materials. Attention is drawn to the shortcomings of the current legal regulation, and arguments are provided in favor of amending the CPC of Ukraine to clearly define the moment of completion of familiarization with materials under Article 290. It is emphasized that access to pre-trial investigation materials under Article 290 is intended exclusively to ensure proper preparation of the parties for trial.

KEYWORDS: disclosure of pre-trial investigation materials; familiarization with case materials; prosecution; defense; Supreme Court.